Λόγος ψυχωφελής και θαυμάσιος (Άγιος Ιωάννης ο Δαμασκηνός)

Categories : ΘΕΟΛΟΓΙΑ

Date : 30 Μαρτίου, 2016

Πρέπει να ξέρομε ότι ο άνθρωπος είναι διπλός, δηλαδή από σώμα και ψυχή, και έχει διπλές τις αισθήσεις και διπλές τις αρετές τους. Πέντε αισθήσεις έχει η ψυχή και πέντε το σώμα. Οι **ψυχικές αισθήσεις** είναι, **νους, διάνοια, γνώμη, φαντασία και αίσθηση**· οι σοφοί τις ονομάζουν και δυνάμεις. Οι σωματικές αισθήσεις είναι τούτες: όραση, όσφρηση, ακοή, γεύση και αφή. Γι΄ αυτό και **διπλές είναι οι αρετές, διπλές και οι κακίες**. Ώστε είναι αναγκαίο να γνωρίζει καθαρά ο κάθε άνθρωπος, πόσες είναι οι ψυχικές αρετές και πόσες οι σωματικές. Και ποια είναι τα ψυχικά πάθη και ποια τα σωματικά. **Ψυχικές αρετές** είναι εν πρώτοις οι τέσσερις γενικότατες αρετές, οι οποίες είναι, **ανδρεία, φρόνηση, σωφροσύνη και δικαιοσύνη**. Από αυτές γεννιούνται οι ψυχικές αρετές **πίστη, ελπίδα, αγάπη, προσευχή, ταπείνωση, πραότητα, μακροθυμία, ανεξικακία, χρηστότητα, αοργησία, θεία γνώση, ευφροσύνη, απλότητα, αταραξία, ειλικρίνεια, η χωρίς έπαρση διάθεση, η χωρίς υπερηφάνεια, φθόνο, δόλο, η αφιλαργυρία, συμπάθεια, ελεημοσύνη, μεταδοτικότητα, αφοβία, αλυπία, κατάνυξη, σεμνότητα, ευλάβεια, επιθυμία των μελλόντων αγαθών, πόθος της βασιλείας του Θεού και επιθυμία της θείας υιοθεσίας**.

Σωματικές αρετές, ή μάλλον **εργαλεία των αρετών**, που **όταν γίνονται με γνώση κατά το θέλημα του Θεού και μακριά από κάθε υποκρισία και ανθρωπαρέσκεια**, κάνουν τον άνθρωπο να προκόβει στην ταπείνωση και την απάθεια, είναι οι εξής: **εγκράτεια, νηστεία, πείνα, δίψα, αγρυπνία, ολονύκτια στάση στην προσευχή, συνεχής γονυκλισία, αλουσία, χρήση ενός μόνο ενδύματος, ξηροφαγία, το να τρώει κανείς αραιά, να πίνει μόνο νερό, χαμαικοιτία, φτώχεια, ακτημοσύνη, αποφυγή περιποιήσεως, καλλωπισμού, αφιλαυτία, μόνωση, ησυχία, το να μη βγαίνει κανείς έξω, στέρηση, αυτάρκεια, σιωπή, το να κάνει κανείς εργόχειρο με τα χέρια του, και κάθε κακοπάθεια και σωματική άσκηση**, και άλλα τέτοια, τα οποία, όταν είναι το σώμα εύρωστο και **ενοχλείται από τα σαρκικά πάθη**, είναι **αναγκαιότατα** και **ωφελιμότατα**. Όταν όμως το σώμα είναι εξασθενημένο και έχει, με τη βοήθεια του Θεού, νικήσει τα πάθη, δεν είναι τόσο αναγκαία, γιατί **η αγία ταπείνωση και η ευχαριστία τα αναπληρώνουν όλα**.

Τώρα πρέπει να κάνομε λόγο και για τις **ψυχικές και σωματικές κακίες**, δηλαδή **τα πάθη**. Ψυχικά πάθη είναι **η λήθη, η ραθυμία και η άγνοια**. Από τα τρία αυτά

σκοτίζεται το μάτι της ψυχής, δηλαδή ο νους, και κυριεύεται από όλα τα πάθη, τα οποία είναι: **ασέβεια, κακοδοξία, δηλαδή η κάθε αίρεση, βλασφημία, θυμός, οργή, πικρία, οξυθυμία, μισανθρωπία, μνησικακία, καταλαλιά, κατάκριση, λύπη χωρίς λόγο, φόβος, δειλία, φιλονικία, ζήλια, φθόνος, κενοδοξία, υπερηφάνεια, υποκρισία, ψεύδος, απιστία, πλεονεξία, φιλοϋλία, εμπαθής προσκόλληση σε κάτι, σχέση με γήινα πράγματα, ακηδία, μικροψυχία, αχαριστία, γογγυσμός, οίηση, έπαρση, σπουδαιοφάνεια, αλαζονεία, φιλαρχία, ανθρωπαρέσκεια, δολιότητα, αναίδεια, αναισθησία, κολακεία, υπουλότητα, ειρωνεία, διβουλία, συγκατάθεση σε αμαρτήματα του παθητικού μέρους της ψυχής και συνεχής μελέτη αυτών, περιπλάνηση των λογισμών, η μητέρα των κακών φιλαυτία και η ρίζα όλων των κακών φιλαργυρία, κακοήθεια και πονηρία**.

Σωματικά πάθη είναι: **γαστριμαργία, λαιμαργία, απόλαυση, μέθη, λαθροφαγία, ποικιλότροπη φιληδονία, πορνεία, μοιχεία, ασέλγεια, ακαθαρσία, αιμομιξία, παιδεραστία, κτηνοβασία, κακές επιθυμίες και όλα τα παρά φύση αισχρά πάθη· κλοπή, ιεροσυλία, ληστεία, φόνος, η κάθε σωματική άνεση και απόλαυση των θελημάτων της σάρκας, και μάλιστα όταν έχει υγεία το σώμα· μαντείες, μαγείες, οιωνισμοί, κλυδωνισμοί, αγάπη για στολίδια, κομπασμοί, νωθρότητες, καλλωπισμοί, φτιασιδώματα του προσώπου, η αξιοκατάκριτη αργία, φαντασιώσεις, τυχερά παιχνίδια, η εμπαθής παράχρηση των τερπνών του κόσμου, η φιλοσώματη ζωή που παχαίνει το νου και τον κάνει γήινο και κτηνώδη, και δεν τον αφήνει να σηκωθεί προς το Θεό και προς την εργασία των αρετών**.

Ρίζες όλων αυτών των παθών και πρωταίτιες είναι **η φιληδονία, η φιλοδοξία και η φιλαργυρία, από τις οποίες γεννιέται κάθε κακό**. Δεν αμαρτάνει ποτέ ο άνθρωπος, αν πρωτύτερα δεν υπερισχύσουν και δεν τον κατακυριεύσουν οι δυνατοί γίγαντες που αναφέρει ο σοφότατος **ασκητής Μάρκος**, δηλαδή **η λήθη, η ραθυμία και η άγνοια**. Αυτές τις γεννά **η ηδονή, η καλοπέραση και η αγάπη της δόξας των ανθρώπων και του περισπασμού**. Πρωταίτια όλων αυτών και κακή μητέρα είναι, όπως προείπαμε, η φιλαυτία, δηλαδή **η παράλογη αγάπη του σώματος και εμπαθής προσκόλληση σ΄ αυτό. Η διάχυση και η χαύνωση του νου με ευτραπελίες και αισχρολογίες προξενούν πολλά κακά και πολλές πτώσεις, όπως επίσης και η θρασύτητα και το γέλιο**.

Πρέπει επίσης να γνωρίζομε ότι **η εμπαθής φιληδονία** είναι πολύμορφη και πολύτροπη, και είναι πολλές οι ηδονές που εξαπατούν την ψυχή, όταν δεν είναι στερεωμένη στο Θεό με νήψη και θείο φόβο, και δεν φροντίζει για την εργασία των αρετών με αγάπη προς το Χριστό. Γιατί είναι πάρα πολλές οι ηδονές που τραβούν προς τον εαυτό τους τα μάτια της ψυχής· είναι οι **ηδονές των σωμάτων, των χρημάτων, της απολαύσεως, της δόξας, της ραθυμίας, της οργής, της**

εξουσίας, της φιλαργυρίας, της πλεονεξίας. Και φαίνονται όλες αυτές ότι έχουν λαμπερά πρόσωπα και αξιαγάπητα, ικανά να προσελκύσουν εκείνους που παθαίνονται για όλα αυτά και δεν έχουν σφοδρό έρωτα προς την αρετή και δεν υπομένουν τη σκληρότητά της. Κάθε σχέση με τα **γήινα** και η κάθε προσκόλληση σ΄ αυτά προξενεί ηδονή και ευχαρίστηση σ΄ αυτόν που την έχει, και αποδεικνύει ότι είναι ανώφελο και βλαβερό το επιθυμητικό μέρος της ψυχής όταν είναι εμπαθές, επειδή εξαιτίας του, εκείνος που αποστερείται κάτι που ποθεί, υποτάσσεται στο θυμό, στην οργή, στη λύπη και στη μνησικακία. Αν τώρα, μαζί με την εμπαθή προσκόλληση, επικρατήσει και κάποια έστω μικρή συνήθεια, αλίμονο! κάνει τότε εκείνον που κυριεύτηκε από αυτήν να ακολουθεί διαρκώς την παράλογη αυτή εμπαθή προσκόλληση αναίσθητα και χωρίς θεραπεία, με την ηδονή που είναι κρυμμένη μέσα σ΄ αυτήν.

Είναι **πολυσχιδής** η ηδονή της επιθυμίας, όπως προείπαμε· δεν αρκείται μόνο στην πορνεία και τις άλλες σωματικές απολαύσεις, αλλά ζητεί και τα λοιπά πάθη. Αφού, σωφροσύνη είναι όχι μόνον η αποχή από την πορνεία και τις σαρκικές ηδονές, αλλά να απέχει κανείς και από τις άλλες ηδονές. Γι΄ αυτό **εκείνος που αγαπά τη φιλοχρηματία, τη φιλαργυρία και την πλεονεξία είναι ακόλαστος.** Γιατί όπως ο ακόλαστος έχει έρωτα προς τα σώματα, έτσι και αυτός έχει έρωτα προς τα χρήματα. Ή μάλλον, αυτός είναι πιο ακόλαστος, αφού δεν έχει τόση βία από τη φύση να τον σπρώχνει σ΄ αυτά. Γιατί αμαθής ηνίοχος δεν είναι εκείνος πού δεν μπορεί να δαμάσει το άγριο και δυσάγωγο άλογο, αλλά εκείνος που δεν μπορεί να κρατήσει το ήμερο και ήσυχο άλογο. Και από παντού φαίνεται ότι είναι **περιττή και όχι φυσική η επιθυμία των χρημάτων, γιατί δεν βιάζεται σ΄ αυτήν ο άνθρωπος από τη φύση, αλλά από την κακή του προαίρεση**. Γι΄ αυτό και **αμαρτάνει ασυγχώρητα εκείνος που νικιέται εκούσια από τη φιλοχρηματία**. Ώστε πρέπει να γνωρίζομε καλά ότι **η φιληδονία δεν έγκειται μόνον στην τρυφή και στην απόλαυση των σωμάτων, αλλά σε κάθε τρόπο και πράγμα που το αγαπά κανείς με πάθος και με την προαίρεση της ψυχής του**. Και για να γνωρίζονται καθαρότερα τα πάθη που αφορούν στα **τρία μέρη της ψυχής**, προσθέτομε και τα παρακάτω με συντομία.

Η ψυχή διαιρείται σε τρία μέρη, το λογιστικό, το θυμικό και το επιθυμητικό.

Του λογιστικού αμαρτήματα είναι αυτά: απιστία, αίρεση, αφροσύνη, βλασφημία, αχαριστία, και οι συγκαταθέσεις των αμαρτημάτων, οι οποίες γίνονται από το παθητικό μέρος. **Η ίαση και η θεραπεία αυτών των κακών είναι η αδίστακτη πίστη στο Θεό και τα αληθινά και χωρίς πλάνη ορθόδοξα δόγματα της ευσέβειας, η αδιάκοπη μελέτη των λόγων του Πνεύματος, η καθαρή και αδιάλειπτη προσευχή, και η ευχαριστία προς το Θεό**.

Τα **αμαρτήματα του θυμικού είναι τα εξής: η ασπλαχνία, το μίσος, η ασυμπάθεια, η μνησικακία, ο φθόνος, ο φόνος** και η συνεχής αυτών και των παρομοίων μελέτη. **Η ίαση και η θεραπεία τους είναι η φιλανθρωπία, η αγάπη, η πραότητα, η φιλαδελφία, η συμπάθεια, η ανεξικακία και η καλοσύνη**.

Του επιθυμητικού τα αμαρτήματα είναι τα εξής: η γαστριμαργία, η λαιμαργία, η οινοποσία, η πορνεία, η μοιχεία, η ακαθαρσία, η ασέλγεια, η φιλοχρηματία, η επιθυμία της κενής δόξας και η επιθυμία χρυσού και πλούτου και σαρκικών ηδονών. Η ίαση και η θεραπεία αυτών είναι η νηστεία, η εγκράτεια, η κακοπάθεια, η ακτημοσύνη, το σκόρπισμα των χρημάτων στους φτωχούς, η επιθυμία των μελλόντων εκείνων αθάνατων αγαθών, ο πόθος της βασιλείας του Θεού και η επιθυμία της θείας υιοθεσίας.

Τώρα πρέπει να κάνομε λόγο για τη **διάγνωση των εμπαθών λογισμών**, από τους οποίους γίνεται η κάθε αμαρτία. **Οκτώ είναι οι βασικοί λογισμοί της κακίας: της γαστριμαργίας, της πορνείας, της φιλαργυρίας, της οργής, της λύπης, της ακηδίας, της κενοδοξίας και της υπερηφάνειας**. **Το να μας παρενοχλούν ή να μη μας παρενοχλούν οι οκτώ αυτοί λογισμοί, αυτό δεν είναι στην εξουσία μας. Το να επιμένομε όμως σ΄ αυτούς ή να μην επιμένομε, να κινούμε τα πάθη ή να μην τα κινούμε, αυτό είναι στην εξουσία μας.**

Στους λογισμούς αυτούς διακρίνομε τα εξής: **προσβολή, συνδυασμό, πάλη, πάθος, συγκατάθεση** (που πλησιάζει και μοιάζει με την πράξη)**, ενέργεια και αιχμαλωσία. Προσβολή** είναι η απλή υπόμνηση του διαβόλου: «Κάνε τούτο ή εκείνο», όπως συνέβη στον Κύριο και Θεό μας: «*Πες να γίνουν οι πέτρες αυτές ψωμιά*». Αυτό, όπως είπαμε, δεν είναι στην εξουσία μας. Συνδυασμός είναι η παραδοχή του λογισμού που μας υποβάλλει ο εχθρός, και μ΄ ένα τρόπο, η μελέτη του πονηρού λογισμού και ηδονική συνομιλία με την προαίρεσή μας. **Πάθος** είναι η έξη που δημιουργείται από το συνδυασμό του λογισμού που υποβάλλει ο εχθρός, και η κατά κάποιο τρόπο συνεχής σχετική μελέτη και φαντασία. **Πάλη** είναι η αντίσταση στο λογισμό που γίνεται ή προς κατάργηση του πάθους που αυτός περιέχει - δηλαδή του εμπαθούς λογισμού - ή προς συγκατάθεση, καθώς λέει ο **Απόστολος**: «*Η σάρκα επιθυμεί κατά του πνεύματος και το πνεύμα κατά της σάρκας, κι αυτά είναι αντίθετα μεταξύ τους*». **Αιχμαλωσία** είναι η βίαιη και αθέλητη απαγωγή της καρδιάς που τυραννιέται από προηγούμενο εθισμό στην αμαρτία και μακρά συνήθεια. **Συγκατάθεση** είναι η συγκατάνευση στο πάθος που περιέχει ο λογισμός. **Ενέργεια** είναι η ίδια η πράξη του εμπαθούς λογισμού, στον οποίο συγκατατεθήκαμε. Εκείνος λοιπόν που αντιμετωπίζει απαθώς το πρώτο, δηλαδή την προσβολή, ή το διώχνει αμέσως με αντίρρηση και σταθερότητα, έκοψε με μια και όλα τα επόμενα.

Η κατάργηση των οκτώ παθών ας γίνεται με τον εξής τρόπο. Με την **εγκράτεια** καταργείται η **γαστριμαργία**· με τον **θείο πόθο** και την επιθυμία των μελλόντων αγαθών καταργείται η **πορνεία**· με τη **συμπάθεια προς τους φτωχούς** καταργείται η **φιλαργυρία**· με την **αγάπη προς όλους** και την καλοσύνη καταργείται **η οργή**· με την **πνευματική χαρά** καταργείται **η κοσμική λύπη**· με την **υπομονή**, την **καρτερία** και την **ευχαριστία προς το Θεό** καταργείται η **ακηδία**· με την **κρυφή εργασία των αρετών και τη συνεχή προσευχή με συντριβή καρδιάς**, καταργείται **η κενοδοξία**· με το **να μην κρίνει κανείς τον άλλο ή να τον εξευτελίζει**, όπως έκανε ο αλαζόνας Φαρισαίος, αλλά **να νομίζει τον εαυτό του τελευταίο απ΄ όλους**, καταργείται **η υπερηφάνεια**. Έτσι λοιπόν, αφού ελευθερωθεί ο νους από τα παραπάνω πάθη και ανυψωθεί στο Θεό, ζει από εδώ τη μακάρια ζωή και δέχεται τον αρραβώνα του Αγίου Πνεύματος. Και όταν φύγει από εδώ, έχοντας απάθεια και αληθινή γνώση, στέκεται μπροστά στο φως της Αγίας Τριάδας, και καταφωτίζεται μαζί με τους αγίους αγγέλους στους απέραντους αιώνες.

Η ψυχή λοιπόν, όπως προαναφέρθηκε, **έχει τρία μέρη**· αυτά είναι: **λογισμός, θυμός και επιθυμία**. **Όταν στο θυμικό μέρος υπάρχει αγάπη και φιλανθρωπία, και στην επιθυμία καθαρότητα και σωφροσύνη, τότε ο λογισμός είναι φωτισμένος**· όταν όμως στο θυμικό μέρος υπάρχει μισανθρωπία και στο επιθυμητικό υπάρχει ακολασία, τότε ο λογισμός είναι **σκοτισμένος**. Ο **λογισμός** λοιπόν τότε υγιαίνει και σωφρονεί και φωτίζεται, όταν έχει τα πάθη υποταγμένα και θεωρεί πνευματικά τους λόγους των κτισμάτων του Θεού και ανυψώνεται προς την μακάρια και Αγία Τριάδα. Ο **θυμός** τότε κινείται κατά φύση, όταν αγαπά όλους τους ανθρώπους και δεν έχει εναντίον κανενός λύπη ή μνησικακία. Η δε **επιθυμία**, όταν με την ταπεινοφροσύνη, την εγκράτεια και την ακτημοσύνη νεκρώσει τα πάθη, δηλαδή την ηδονή της σάρκας και τον πόθο των χρημάτων και της πρόσκαιρης δόξας, και στραφεί προς το θείο και αθάνατο έρωτα. Γιατί **η επιθυμία κινείται προς τρία πράγματα: είτε προς τη σαρκική ηδονή, είτε προς τη μάταιη δόξα, ή προς απόκτηση χρημάτων**. Και για την παράλογη αυτή έφεση καταφρονεί το Θεό και τις άγιες εντολές Του, λησμονεί τη θεϊκή ευγένεια, γίνεται θηρίο εναντίον του πλησίον, σκοτίζει το λογισμό και δεν αφήνει να στραφεί και να δει την αλήθεια. Ενώ εκείνος που απόκτησε ανώτερο φρόνημα, όπως προείπαμε, απολαμβάνει από εδώ τη βασιλεία των ουρανών και ζει μακάρια ζωή αναμένοντας τη μακαριότητα που προορίζεται για όσους αγαπούν το Θεό. Αυτής είθε ν΄ αξιωθούμε κι εμείς με τη χάρη του Κυρίου μας Ιησού Χριστού. Αμήν.

Πρέπει να γνωρίζομε και αυτό· ότι **δεν μπορούμε να φτάσομε στο μέτρο κάποιας αρετής, παρά με κοπιαστική φιλοπονία για την απόκτησή της και προσπαθώντας με όση δύναμη έχουμε σ΄ όλη μας τη ζωή**, όπως λόγου χάρη για την ελεημοσύνη, την εγκράτεια, την προσευχή, την αγάπη, ή κάποια από τις

γενικές αρετές. Από αυτές μερικώς ο καθένας ασκεί κάποια αρετή· λ.χ. ασκεί κανείς πότε-πότε την ελεημοσύνη, αλλά επειδή την ασκεί λίγο, δεν μπορούμε να τον χαρακτηρίσομε ελεήμονα, κι ακόμη περισσότερο όταν δεν το κάνει αυτό καλά και θεάρεστα. Γιατί **το καλό δεν είναι καλό όταν δε γίνεται καλά** . Αλλά καλό είναι πράγματι όταν δεν απολαμβάνει εδώ το μισθό του από οποιαδήποτε αιτία, π.χ. από ανθρωπαρέσκεια λόγω καλής φήμης, ή επιδίωξη δόξας, ή από πλεονεξία και αδικία. Επειδή ο Θεός δε ζητεί εκείνα που γίνονται και νομίζονται καλά, αλλά**εξετάζει το σκοπό** για τον οποίο γίνονται. Όπως λένε και οι θεοφόροι Πατέρες, **όταν ο νους λησμονήσει το σκοπό της ευσέβειας, τότε και το έργο που είναι φανερά ενάρετο, γίνεται ανώφελο**· και εκείνα που γίνονται χωρίς **διάκριση** και **σκοπό**, όχι μόνο δεν ωφελούν και αν ακόμη είναι καλά, αλλά **βλάπτουν**. Το αντίθετο συμβαίνει μ΄ εκείνα που νομίζονται κακά, **γίνονται όμως με θεοσεβή σκοπό**· όπως εκείνος που μπήκε στο πορνείο και τράβηξε από εκεί την πόρνη. Από αυτό γίνεται φανερό ότι δεν είναι ελεήμων εκείνος που έκανε λίγες φορές την ελεημοσύνη, ούτε είναι εγκρατής εκείνος που εγκρατεύθηκε λίγο, αλλά εκείνος που πάρα πολλές φορές και σε όλη του τη ζωή εργάστηκε ολικά την αρετή με ασφαλή διάκριση. Γιατί**η διάκριση είναι μεγαλύτερη απ΄ όλες τις αρετές** , επειδή είναι βασίλισσα και αρετή των αρετών. Όπως πάλι και για τ΄ αντίθετα· **δε λέμε πόρνο ή μέθυσο ή ψεύτη εκείνον που μια φορά γλίστρησε σ΄ ένα από αυτά, αλλά εκείνον που πέφτει συχνά σ΄ αυτά και μένει αδιόρθωτος** . Κοντά σ΄ όσα είπαμε, πρέπει να γνωρίζομε και τούτο, που είναι και αναγκαιότατο σ΄ όλους εκείνους που έχουν ζήλο να κατορθώσουν την αρετή και επιμελούνται να αποφύγουν την κακία· ότι δηλαδή, **όσο η ψυχή είναι ασυγκρίτως καλύτερη από το σώμα και σε πολλά και μέγιστα σημεία είναι σπουδαιότερη και πιο πολύτιμη, τόσο και οι ψυχικές αρετές - και μάλιστα εκείνες που μιμούνται το Θεό και έχουν το όνομά Του - είναι ανώτερες από τις σωματικές αρετές** . Αντίθετα πρέπει να νοούμε για τις ψυχικές κακίες, ότι διαφέρουν από τα σωματικά πάθη και ως προς τις ενέργειές τους και ως προς την έκτιση των τιμωριών που επιβάλλονται σ΄ αυτές, αν και στους πολλούς, δεν ξέρω πως, αυτό τους διαφεύγει. Γιατί **τη μέθη, την πορνεία, τη μοιχεία, την κλοπή και τα παραπλήσια μ΄ αυτά, τα προσέχουν και τα αποφεύγουν, ή τα τιμωρούν, επειδή φαίνονται στους πολλούς βδελυρά** . Απέναντι όμως **στα ψυχικά πάθη**, που είναι πολύ χειρότερα και βαρύτερα από αυτά και που οδηγούν στην κατάσταση των δαιμόνων και στην αιώνια κόλαση που τους περιμένει όσους τ΄ ακολουθούν χωρίς διόρθωση, μένουν αδιάφοροι. Εννοώ δηλαδή **το φθόνο, τη μνησικακία, την πονηρία, την αναισθησία, τη φιλαργυρία** , που ο Απόστολος την θεωρεί **ρίζα όλων των κακών**, και τα όμοιά τους.

Μιλήσαμε γι΄ αυτά με όλη την αμάθεια και την αφέλειά μας, κάνοντας μία ευσύνοπτη και σαφή έκθεση του **λόγου περί αρετών και παθών**, για να μπορεί κανείς εύκολα να διακρίνει και να εξακριβώνει τη διαίρεση και τη διαφορά τους με ακρίβεια και σαφήνεια. Γι΄ αυτό και μιλήσαμε για το καθένα με πολλούς τρόπους και από πολλές απόψεις, ώστε, αν είναι δυνατόν, καμιά πλευρά της αρετής ή της κακίας

να μην αγνοείται· ακόμη για να επιδιώξομε με χαρά τις αρετές - και μάλιστα τις ψυχικές, με τις οποίες προσεγγίζομε στο Θεό - και για ν΄ αποφεύγομε τις κακίες με όλη μας τη δύναμη. Γιατί είναι αληθινά μακάριος εκείνος που ζητά την αρετή και την ασκεί και εξετάζει με επιμέλεια τι είναι αρετή, επειδή με αυτήν**πλησιάζει το Θεό και ενώνεται νοερά μ΄ Αυτόν**. Φρόνηση, ανδρεία, σοφία, αληθινή γνώση και πλούτος αναφαίρετος είναι κυρίως το ν΄ ανυψώνεται ο άνθρωπος με την πρακτική αρετή στη θεωρία του Δημιουργού.

Η αρετή λέγεται έτσι από το ρήμα «*αιρείσθαι*»· γιατί είναι αιρετή και θελητή, επειδή κάνομε αυτοπροαίρετα και θεληματικά το αγαθό, κι όχι χωρίς να θέλομε και αναγκαστικά. Η **φρόνηση** πάλι λέγεται έτσι, γιατί **φέρνει στο νου τα ωφέλιμα**.

Αν θέλεις, ας προσθέσομε στον αφελή αυτό λόγο, σαν χρυσή σφραγίδα, και λίγα περί του «***κατ΄ εικόνα και ομοίωσιν***» του πιο τιμημένου από όλα τα κτίσματα του Θεού, δηλαδή του **ανθρώπου**. Το νοερό και λογικό ζώο, ο άνθρωπος, μόνο απ΄ όλα τα κτίσματα είναι «*κατ΄ εικόνα και ομοίωσιν*» του Θεού. Κάθε άνθρωπος λέγεται «***κατ΄ εικόνα Θεού***» για το **αξίωμα του νου και της ψυχής, δηλαδή το ακατάληπτο, το αόρατο, το αθάνατο, το αυτεξούσιο**. Και ακόμη για την **ικανότητα να άρχει, να τεκνοποιεί και να οικοδομεί**. «***Καθ΄ ομοίωσιν***» λέγεται για την **αρετή** και τις **πράξεις με τις οποίες μιμείται το Θεό** και έχουν το όνομα του Θεού. Δηλαδή το να δείχνει φιλανθρωπία προς τους συνανθρώπους, να οικτείρει, να ελεεί και να αγαπά τους συνδούλους του, και να δείχνει στους άλλους κάθε ευσπλαχνία και συμπάθεια. «*Να γίνεστε, λέει ο Χριστός και Θεός, σπλαχνικοί, όπως είναι σπλαχνικός και ο ουράνιος Πατέρας σας*». **Το «κατ΄ εικόνα» το έχει κάθε άνθρωπος, γιατί ο Θεός δεν ανακαλεί τα χαρίσματά Του. Το «καθ΄ ομοίωσιν» όμως το έχουν σπάνιοι και μόνον οι ενάρετοι και άγιοι, οι οποίοι μιμούνται - κατά το δυνατόν σε ανθρώπους - την αγαθότητα του Θεού**. Είθε κι εμείς ν΄ αξιωθούμε την υπεράγαθη φιλανθρωπία του Θεού, αφού Του φανούμε ευάρεστοι με την αγαθοεργία και γίνομε μιμητές εκείνων που έχουν ευαρεστήσει από αιώνων το Χριστό. Γιατί σ΄ Αυτόν ανήκει το έλεος και σ΄ Αυτόν πρέπει κάθε δόξα, τιμή και προσκύνηση, μαζί με τον άναρχο Πατέρα Του, και το πανάγιο και αγαθό και ζωοποιό Πνεύμα Του, τώρα και πάντοτε και στους αιώνες των αιώνων.

(Πηγή: egolpion.com)